

Nytt fra Arbeidstilsynets sykdoms- og skaderegister

Nr. 2 2017

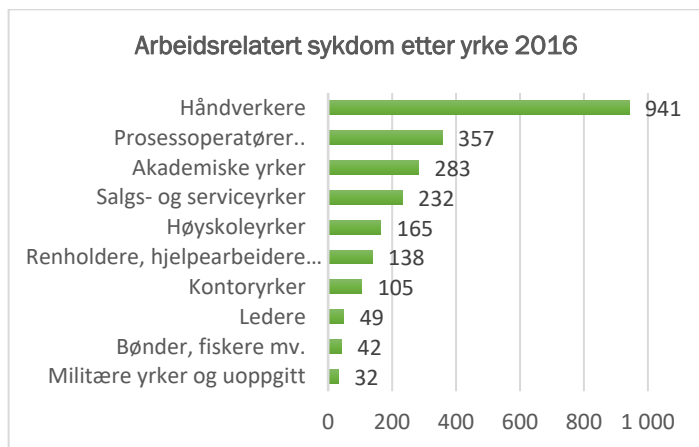
Arbeidstilsynet

Arbeidsrelatert sykdom

Arbeidstilsynet mottok 2345 meldinger om arbeidsrelatert sykdom i 2016. Det ligger på samme nivå som i 2015 hvor Arbeidstilsynet mottok 2396 meldinger, men er likevel en nedgang fra tidligere år, da vi i mottok 2878 meldinger i 2014 og 2842 meldinger i 2013. 73 prosent av meldingene gjelder pasienter i aldersgruppen 40-66 år. Størst andel av meldingene gjelder menn (76 prosent).

Yrke og næring

«Håndverkere» er den største yrkesgruppen meldt (40 prosent). Dernest «prosess- og maskinoperatører» og «transportarbeidere» (15 prosent), «akademiske yrker» (12 prosent), og «salgs- og serviceyrker» (10 prosent).

Figur 1 Antall meldinger fordelt på yrke 2016

Næringer som meldes hyppigst er «industri» (25 prosent), «bygge- og anleggsvirksomhet» (20 prosent), «helse- og sosialtjenester» (8 prosent) og «varehandel, reparasjon av motorvogner» (7 prosent).

Diagnoser meldt til Arbeidstilsynet i 2016

Støyskader er fortsatt den diagnosen som legene melder hyppigst til Arbeidstilsynet. Melding om støyskade har i mange år ligget stabilt på 60–70 prosent av meldingene om arbeidsrelatert sykdom. De seneste tre årene ser vi en jevn nedgang i meldte støyskader fra 67 prosent i 2013 til 49 prosent i 2016.

Sykdommer i åndedrettssystemet er meldt i 12 prosent av meldingene i 2016. Andelen meldinger om sykdommer i åndedrettssystemet har vært nokså stabilt mellom 9 prosent og 12 prosent de siste 10 årene. Kols og astma meldes hyppigst, dernest pleuraplakk, allergisk rinit, og kronisk rinit. Arbeidsmiljøfaktorer som meldes i denne kategorien er ulike typer uorganisk støv som sement, kisel og sand, asbestfiber, sveiserøyk og sveisegass, maling, rengjøringsmidler, hårpleieprodukter, trestøv, melstøv og inneklime.

8 prosent av meldingene Arbeidstilsynet mottok i 2016 gjelder diagnosegruppen symptomer, tegn, unormale kliniske funn og laboratoriefunn, ikke klassifisert annet sted. Denne kategorien inneholder mange ulike symptomer/symptomdiagnoser som ikke kan klassifiseres annet sted. 35 prosent av meldingene her gjelder diagnosen andre spesifiserte symptomer og tegn med tilknytning til emosjonell tilstand. Dernest andre og uspesifiserte symptomer med tilknytning til nervesystemer og muskelskjelettsystemet (19 prosent), uvelhet og tretthet (7 prosent) og hodepine (6 prosent). Relasjoner på arbeidsplassen, arbeidstakt/mye arbeid, organiske damper og væsker, forskjellige materialer og produkter og inneklime er arbeidsmiljøfaktorer som ofte oppgis i denne kategorien.

Muskel- og skjelettlidelser er meldt i 8 prosent av meldingene i 2016. Leddmerter, lateral epykondylitt (tennisalbue), smerte i nakke og lumbago er diagnoser som peker seg ut i denne kategorien. Arbeidsstillinger, gjentakelsesarbeid, løft og forflytning av objekter, og arbeidstakt er hyppigst meldt som arbeidsmiljøfaktor.

Diagnosegruppen psykiske lidelser og adferdsforstyrrelser har hatt en jevn økning i antall meldinger over tid. I 2016 er 6 prosent av meldingene knyttet til psykiske lidelser. 55 prosent av meldingene gjelder diagnosen uspesifisert reaksjon på alvorlig belastning. I tillegg meldes ofte diagnosene uspesifisert depressiv episode, uspesifisert ikke-organisk søvnlidelse og posttraumatisk stresslidelse (PTSD) En høy andel av meldingene (68 prosent) knyttes til relasjoner på arbeidsplassen. Andre arbeidsmiljøfaktorer meldt er arbeidstakt (mye arbeid, ujevn arbeidsfordeling) og andre psykososiale faktorer.

Hudlidelser er meldt i 6 prosent av meldingene i 2016. Her er det i all hovedsak ulike typer for dermatitt (eksem) som meldes. Eksempler på arbeidsmiljøfaktorer er maling, hårpleieprodukter, rengjøringsmidler, tekstilfibre, melstøv og trestøv, sement, svovel, klor, nikkel, ventilasjon og temperaturforhold.

Hvilke leger melder til Arbeidstilsynet

62 prosent av alle meldingene Arbeidstilsynet mottok i 2016 ble sendt inn av bedriftsleger. Sykehusleger sendte 18 prosent av meldingene, mens 13 prosent kom fra allmennleger.

Arbeidsskadedødsfall 2016

Det er registrert 25 arbeidsskadedødsfall i landbasert arbeidsliv i 2016. Dette er åtte færre enn foregående år. 2016 er tredje året med nedgang i antall arbeidsskadedødsfall. I perioden fra 2011 til 2016 er det i snitt registrert 40 arbeidsskadedødsfall per år.

Bygge- og anleggsvirksomhet er næringen med flest arbeidsskadedødsfall i 2016, med åtte arbeidsskadedødsfall (se tabell 1). Dette er på omtrent samme nivå som for perioden 2011–2016 (ni omkomne per år). Fire personer omkom på jobb innenfor transport og fire innenfor landbruk. Dette er vesentlig færre enn treårsperioden før, da begge disse næringene hadde i snitt åtte arbeidsskadedødsfall per år.

Blant de omkomne var det 24 menn og én kvinne. Tre personer omkom i et leirras. Det var den eneste arbeidsulykken i 2016 hvor flere personer omkom.

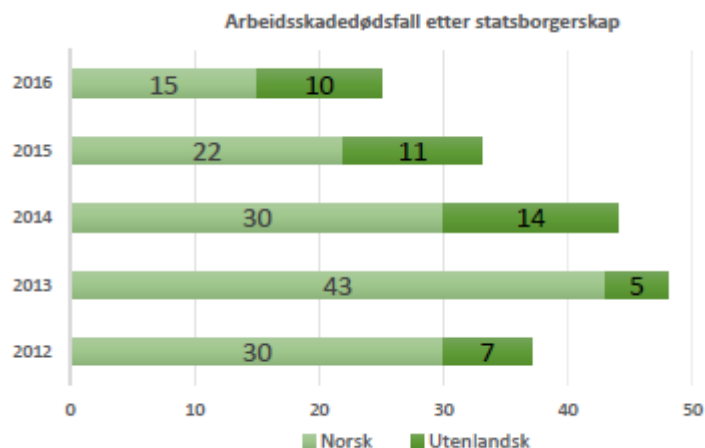
Tabell 1 Antall arbeidsskadedødsfall i landbasert arbeidsliv i 2016 fordelt på arbeidsgivers næring.

Arbeidsgivers næring	Antall
Bygge- og anleggsvirksomhet	8
Jordbruk, skogbruk og fiske	4*
Transport og lagring	4
Bergverksdrift og utvinning	3
Forretningsmessig tjenesteyting	3
Offentlig administrasjon og forsvar, og trykdeordninger underlagt offentlig forvaltning	2
Kulturell virksomhet, underholdning og fritidsaktiviteter	1
Totalsum	25

*Tre omkomme i et leirras.

Så mange som ti av de omkomne (40 prosent) hadde utenlandsk statsborgerskap, hvorav åtte kom fra Øst-Europa og to fra Skandinavia. Av de ti omkomne med utenlandske statsborgerskap omkom tre i samme leirras, to omkom i forbindelse med arbeid på kraftlinjer, to omkom i trafikkulykker, to omkom i fallulykker og én omkom i eksplosjon fra en gassgrill.

Kjøretøy er involvert i flere ulykker. Sju personer omkom på jobb enten ved påkjørsel på området de jobbet på eller i ulykker ute i trafikken.

Figur 1 Antall arbeidsskadedødsfall i landbasert arbeidsliv i 2016 fordelt på arbeidsgivers næring.

Ny utgave av legers meldeskjema

Det nye skjemaet for legers melding om arbeidsrelatert sykdom eller skade, presiserer nødvendigheten av å kreve pasientens samtykke for å kunne melde arbeidsrelatert skade til Arbeidstilsynet. Melding om arbeidsrelatert skade er ikke meldepliktig etter arbeidsmiljøloven. Leger kan derfor bare sende inn melding om skade dersom pasienten gir sitt samtykke. Du kan bestille eller laste ned det nye skjemaet her: <http://www.arbeidstilsynet.no/skjema.html?tid=78129>

Bakgrunn for registeret om arbeidsrelatert sykdom

Registrering av arbeidsrelaterte sykdommer ble startet av Arbeidstilsynet allerede i 1920 årene. Siden 1977 har Registeret for arbeidsrelaterte sykdommer (RAS) vært hjemlet i arbeidsmiljøloven. Dagens § 5-3 sier at «enhver lege som igjennom sitt arbeid får kunnskap om en arbeidstaker som lider av yrkessykdom som er likestilt med yrkesskade etter folketrygdens § 13-4, eller annen sykdom som legen antar skyldes arbeidstakerens arbeidssituasjon, skal gi skriftlig melding om dette til Arbeidstilsynet». Legene melder tilfellene på Arbeidstilsynets skjema 154 b/c.

Bakgrunn for registrering av arbeidsskader og arbeidsskadedødsfall

Arbeidsgiver har etter arbeidsmiljøloven § 5-2 plikt til å varsle Arbeidstilsynet og nærmeste politimyndighet når det skjer en alvorlig ulykke. Dette gjelder arbeidsskadedødsfall og ulykker som har ført til alvorlig skade. Varslingen skal skje så snart som mulig etter at ulykken har skjedd, slik at Arbeidstilsynet og politimyndighetene skal kunne undersøke forholdene rundt hendelsen. Med «alvorlig skade» menes enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet. Arbeidstilsynet har siden 1. januar 2011 hatt et eget register hvor varslene og opplysninger fra tilsyn og kartlegging blir registrert.